

Asia: VN/279/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaavoitus- ja rakentamislainsiksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomioita alueidenkäytön kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1-16, 37-40)

TUULIVOIMA-KANSALAISSYHDISTYS RY:N LAUSUNTO KOSKIEN LUONNOSTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI UUDEKSI KAAVOITUS- JA RAKENTAMISLAINIKSI

Kiitämme mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta uudeksi kaavoitus- ja rakentamislainsiksi. Lausunnonessamme käsittelemme erityisesti tarvetta ottaa tuulivoimarakentamisen erityispiirteet ja vaikutukset huomioon uudistettavassa laissa, ja esitämme lakiin lisäyksiä ja muutoksia, joilla tähän tavoitteeseen päästään.

Tuulivoimaa koskevien erityismääräysten tarve:

Tuulivoimahankkeet ovat laajimmin ympäristöön ja ihmisiin vaikuttavia teollisia hankkeita Suomessa ja tuulivoimahankkeita on tälläkin hetkellä vireillä moninkertainen määrä muihin vastaavia vaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin verrattuna. Tuulivoimahankkeet varaavat käyttöönsä suuria maa-alueita ja niiden vaikutukset leviävät laajalle ympäristöön. Tuulivoimahankkeiden sijoittamisesta päätetään kunnissa hanke kerrallaan ja tuulivoimahankkeiden sijoituspaikat määräytyvät yleensä tuulivoimayhtiöiden tekemien kaavoitusaloitteiden perusteella. Lähelle toisiaan sijoitettavista tuulivoimahankkeista muodostuu lopulta laajoja tuulivoimakeskittymiä, joiden yhteisvaikutuksia ei voida yksittäisten tuulivoimahankkeiden sijoituspäätöksissä riittävästi huomioida. Tuulivoimahankkeiden rakentamiseen sovelletaan samoja säännöksiä, kuin muuhun rakentamiseen, vaikka tuulivoimahankkeiden vaikutukset poikkeavat olennaisesti tavanomaisesta asunto- ja maatalousrakentamisesta. Siksi tuulivoimarakentamisen erityispiirteet tulee huomioida lainsäädännössä.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus tuulivoimarakentamisessa säilytettävä:

Uudessa kaavoitus- ja rakentamislaisissa on tarkoitus vähentää maakunnantasoista alueidenkäytön suunnittelua, ja poistaa maakuntakaavan ohjausvaikutus alemman tasoisessa kaavoituksessa. Tuulivoimahankkeiden kohdalla se tarkoittaa tuulivoimahankkeiden sijoittelua koskevan kokonaisvaltaisen suunnittelun vähenemistä entisestään. Isot tuulivoimahankkeet siirtolinjoineen aiheuttavat hyvin useissa tapauksissa ylikunnallisia vaikutuksia, joten niiden yhteensovittaminen muun maankäytön kanssa edellyttäisi ehdottomasti yhden kunnan aluetta laajempaa suunnittelua.

Tuulivoimahankkeiden sijoituspäätökset tehdään lakiehdotuksen mukaan pelkästään kuntakaavoituksessa ja lisäksi kunnille asetetaan velvollisuus edistää uusiutuvaa energiaa ja kaavoittaa alueita tuulivoimalle. Jos tuulivoimahankkeiden vaikutuksia arvioidaan ainoastaan hanke kerrallaan, tuulivoimarakentamisen kokonaisvaikutuksiin ei voida kaavoituksella vaikuttaa. Tuulivoimahankkeet sijoitetaan mielellään kuntien reuna-alueille, eikä kuntakaavoissa voida huomioida ja hallita tuulivoimahankkeiden ylikunnallisia vaikutuksia. Myöskään kansalaisten vaikutusmahdollisuudet eivät toteudu, koska naapurikunnan asukkailla ei ole yleensä mahdollisuutta vaikuttaa toisen kunnan tuulivoimapäätöksiin, vaikka tuulivoimahankkeen vaikutukset ylittäisivät kuntarajat.

Maakunnantasoista alueidenkäytön suunnittelua ei tule vähentää, eikä maakuntakaavan ohjausvaikutusta tuulivoimarakentamisessa tule poistaa, vaan maakuntakaavan tulee edelleen olla ohjeena kunnan suunnittelulle ja viranomaistoiminnalle. Lakiin tulee ottaa säädökset tuulivoimamaakuntakaavasta, jossa osoitetaan tuulivoimarakentamiseen soveltuvat ja myös tuulivoimarakentamiselle soveltumattomat alueet. Maakuntakaavassa tulee määrätä tuulivoimahankkeiden keskinäisestä sijoittelusta sekä riittävästä etäisyydestä asutukseen ja arvokkaisiin luontokohteisiin. Laissa tulee säätää myös maakunnille velvollisuus yhteistyöhön, jos tuulivoimarakentaminen aiheuttaa maakuntarajat ylittäviä vaikutuksia.

Kunnan velvollisuus kaavoittaa alueitaan uusiutuvalla energialle, kuten tuulivoimalle tulee kuitenkin poistaa laista. Kunnalla tulee edelleen olla oikeus päättää maankäytöstään myös sillä tavalla, että kunnan alueelle ei rakenneta tuulivoimaa.

Kuntalaisten kuulemista ja vaikutusmahdollisuuksia parannettava kunnan tuulivoimakaavoituksessa:

Kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi tulee säätää kunnalle velvollisuus kuulla tuulivoimarakentamista koskevan kaavoitusaloitteen vireille tulosta osallisia ja kunnan jäseniä, sekä varata heille mahdollisuus muistutuksen tai mielipiteen ilmaisemiseen. Päätösvallan siirtäminen tuulivoimakaavan hyväksymispäätöksestä valtuustoa alemmille toimielimille ei tule olla mahdollista, tuulivoimarakentamista koskevista kaavoista tulee päättää aina valtuustossa. Tuulivoimakaavan sisältövaatimuksia tulee laajentaa koskemaan tuulivoimahankkeen merkittävät vaikutukset sekä kieltää kohtuuttomien haittojen aiheuttaminen toisille kiinteistönomistajille.

Rakentamislupa tuulivoimaloille säädettävä aina pakolliseksi, ja rakentamisluvasta on voitava valittaa:

Rakentamisluvan lupakynnystä on tarkoitus nostaa, ja alle 30 neliömetrin rakennuskohteet aiotaan vapauttaa luvanvaraisuudesta. Koska missään ei ole määritelty, miten tuulivoimalan pinta-ala määräytyy, tuulivoimaloiden kohdalla rakentamisluvan tarve ei saa riippua tuulivoimalalle

ilmoitettavasta pinta-alasta. Tuulivoimalan rakentamisen tulee aina edellyttää rakentamislupaa, ja lakiin tulee lisätä tästä maininta.

Tuulivoimaloiden rakentaminen perustuu yleensä kaavoitukseen, jonka yhteydessä toteutuu kyllä kuuleminen ja valitusoikeus tuulivoimahankkeen sijoittumisen ja vaikutusten osalta. Mutta kaavoituksen tulisi olla ohjeena rakentamislupien myöntämiselle, ja siksi olisi voitava varmistaa myös se, että rakentamisluvat todella ovat kaavamääräysten ja lain mukaisia. Tästä syystä kaavan- ja lainvastaisista rakentamisluvista olisi aina voitava valittaa. Valitusoikeus on kuitenkin tarkoitus säilyttää uudessakin laissa suppeana, ja se tulee koskemaan vain rajanaapureita ja aivan lähikiinteistöjä. Varsinkin suuremmissa tuulivoimahankkeissa osa hankkeen voimaloille myönnettyistä rakentamisluvista jää sillä tavalla kokonaan kuntalaisten valitusoikeuden ulkopuolelle. Siksi on mahdollista, että myös kaavamääräysten vastaiset rakentamisluvat voivat tulevaisuudessakin saada lainvoiman.

Kuntalaisten valitusoikeus on tärkeä laadun tae kunnallisessa päätöksenteossa. Ilman valitusoikeutta mikään taho ei valvo tuulivoimaloille myönnettyjen rakentamislupien kaavan- ja lainmukaisuutta.

Vain lähimpiä naapureita koskeva valitusoikeus on osoittautunut tuulivoimahankkeiden kohdalla liian suppeaksi:

Yksittäisen tuulivoimahankkeen kaikki tuulivoimalat ovat yleensä keskenään samanlaisia, ja voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti niille myönnetään yleensä samassa päätöksentekomenettelyssä identtiset rakennusluvut. Valitusoikeus toteutuu käytännössä kuitenkin vain niiden tuulivoimaloiden osalta, joiden sijoittamispaikoilla on rajanaapureita. Siksi voi käydä niin, että osa tuulivoimahankkeen rakennusluvista kumotaan lainvastaisina, mutta osa jää voimaan, koska kaikkia rakennuslupia koskevia valituksia ei tutkita puuttuvan valitusoikeuden vuoksi.

Esimerkkinä voidaan mainita Alajärven Louhun ja Möksyn tuulivoimahanke. Rakennusluvut oli myönnetty samanaikaisesti 42 tuulivoimalalle ja kaikki rakennusluvut olivat keskenään samanlaisia. Valittajat valittivat kaikista rakennusluvista yhteisellä valituksella. Valitus kuitenkin tutkittiin vain kolmen tuulivoimalan rakennusluvun osalta ja nämä kolme rakennuslupaa kumottiin lainvastaisina. 39 rakennuslupaa jäi voimaan, koska kenelläkään valittajista ei katsottu olleen oikeutta valittaa niitä koskevista päätöksistä. Vaikka rakennuslupien yhteinen sisältö oli todettu päätöksessä lainvastaiseksi, suurin osa rakennusluvista sai lainvoiman, koska kukaan ei saanut päätöksistä valittaa.

Toisena esimerkkinä on Salon ja Paimion rajalla oleva Huso-Pöylän tuulivoimahanke, jossa kaikille kahdeksalle tuulivoimalalle oli myönnetty samanlaiset rakennusluvut. Valittajat valittivat yhteisellä valituksella kaikista rakennusluvista. Neljän tuulivoimalan rakennusluvut kumottiin lainvastaisena, mutta neljä rakennuslupaa sai lainvoiman, koska kenelläkään valittajista ei katsottu olleen oikeutta valittaa näistä päätöksistä.

Samoin tapahtui Koortilän tuulivoimahankkeessa Merikarvialla. Saman sisältöiset rakennusluvut oli myönnetty yhdeksälle tuulivoimalalle, ja kaikista rakennusluvista valitettiin yhdellä valituksella. Hallinto-oikeus katsoi, että valitusoikeus oli olemassa vain yhdestä rakennusluvasta, jätti tutkimatta valituksen kahdeksan rakennusluvun osalta ja hylkäsi yhtä rakennuslupaa koskevan valituksen. Korkein hallinto-oikeus kumosi tämän yhden rakennusluvun sisällöltään lainvastaisena. Kahdeksan tuulivoimalan rakennusluvut tulivat kuitenkin lainvoimaisiksi, koska kenelläkään ei ollut oikeutta valittaa näistä päätöksistä.

Yhtenä syynä kaavamääräysten vastaisiin rakennuslupiin on tuulivoimaloiden nopea tekninen kehitys. Koska uusia suurempia laitosmalleja tulee koko ajan markkinoille, tuulivoimayhtiöt pyrkivät toteuttamaan hankkeen suurimmilla rakentamishetkellä saatavilla olevilla laitosmalleilla. On hyvin tavallista, että rakennuslupia haetaan suuremmille voimaloille, kuin mille vaikutusselvitykset on kaavoituksen yhteydessä tehty. Suuremmista voimaloista aiheutuvat vaikutuksetkin ovat suurempia ja leviävät laajemmalle alueelle. Joskus rakennettavat tuulivoimalat jätetään lupapäätöksissä myös yksilöimättä laissa tarkoitetulla tavalla, minkä tarkoituksena on mahdollistaa rakennettavan tuulivoimalan valinta vasta rakentamisen yhteydessä. Oikeuskäytännössä tällaiset rakennusluvut kumoutuvat lainvastaisina, mikäli joku saa päätöksistä valittaa, mutta osa rakennusluvista jää valitusoikeuden puuttuessa voimaan.

Uudessa kaavoitus- ja rakentamislaisissa tuulivoimaloiden rakentamislupia koskeva valitusoikeus on tarkoitus säilyttää suppeana. Siksi tuulivoimahankkeiden koon kasvaessa syntyy yhä enemmän tilanteita, joissa kenelläkään ei ole tuulivoimaloiden rakennusluvista valitusoikeutta. Silloin rakentamislupien lain- ja kaavanmukaisuutta ei valvo mikään taho. On oikeusvaltioperiaatteen vastaista, että lainvastainenkin päätös voi saada lainvoiman vain siitä syystä, että kukaan ei saa päätöksestä valittaa. Laissa on selvä aukko ja selkeä puute oikeusturvassa, joka tulee korjata.

Tuulivoimaloiden vaikutukset leviävät oleellisesti naapurikiinteistöjä laajemmalle alueelle. Tuulivoimahankkeen vaikutukset eivät myöskään aiheudu ainoastaan yksittäisistä tuulivoimaloista, vaan yhtä paljon kaikkien tuulivoimaloiden yhteisvaikutuksista. Mitä laajemmasta hankkeesta on kysymys, sitä laajemmalle leviävät myös hankkeen vaikutukset. On välttämätöntä, että myös valitusoikeutta laajennetaan koskemaan kaikkia niitä tahoja, joihin tuulivoimahankkeen vaikutukset ulottuvat.

Lain 927/2021 mukaiset muutokset vietävä muuttamattomina uuteen lakiin:

1.12.2021 tuli voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta annettu laki (5.11.2021/927), jolla mm. laajennettiin YVA-menettelyyn kuuluvissa hankkeissa rakennusluvista kuulemista ja valitusoikeutta. Muutoksen taustalla oli Euroopan komission Suomelle antama virallinen huomautus, jossa komissio katsoi, että YVA-direktiivin määräyksiä ei ole toimeenpantu täysimääräisesti Suomen lainsäädännössä. Suomen hallitus ilmoitti komissiolle antamassaan vastauksessa, että komission edellyttämät muutokset tehdään Suomen lainsäädäntöön vuoden 2021 loppuun mennessä. Ympäristöministeriö on tiedotteessaan 12.11.2021 ilmoittanut, että tehdyt muutokset sisällytetään sellaisenaan uuteen kaavoitus- ja rakentamislakiin.

Lausunnolla olevassa lakiehdotusluonnoksessa rakennusluvista kuulemisen ja valitusoikeuden laajennusta on rajoitettu yksittäisiin YVA-menettelyn piiriin kuuluviin rakennuskohteisiin samalla tavoin, kuin 28.4.2021 annetussa hallituksenesitysluonnoksessa (HE 121/2021 vp). Laajennettu kuuleminen ja valitusoikeus koskisi ainoastaan yksittäisiä YVA-menettelyyn kuuluvia rakennuskohteita, ja YVA-menettelyyn kuuluvat hankkeet, jotka ovat useimmiten juuri tuulivoimahankkeita, ovat jäämässä näiden lainkohtien soveltamisen ulkopuolelle.

Kuuleminen ja valitusoikeus YVA-menettelyyn kuuluvissa hankkeissa tulee toteuttaa uudessa kaavoitus- ja rakentamislaisissa komissioon virallisen huomautuksen tarkoittamalla tavalla lain 927/2021 MRL:n 133 §:n ja 192 §:n mukaisina. YVA-direktiivin edellyttämän laajemman kuulemisen ja valitusoikeuden tulee koskea kaikkia YVA-menettelyyn kuuluvia hankkeita, ja myös

tuulivoimahankkeisiin kuuluvien tuulivoimaloiden rakentamislupia (ks. jäljempänä lausunnossamme mainitut lainkohdat 4 §, 224 § ja 329 §).

Lisäksi valitusoikeutta YVA-menettelyyn kuuluvien hankkeiden rakennusluvista tulee laajentaa koskemaan YVA-direktiivin mukaisesti kaikkia niitä tahoja, joita rakentaminen koskee.

Yksittäisille voimalayksiköille myönnettävät luvat tulee korvata koko hanketta koskevalla tuulivoimahankkeen rakentamisluvalla:

Tuulivoimahankkeissa on tyypillisesti kysymys yksittäisten, keskenään samanlaisten tuulivoimalayksiköiden muodostamasta kokonaisuudesta, jossa tuulivoimaloiden rakentamista koskevat lupapäätöksetkin ovat voimaloiden sijaintitietoja lukuun ottamatta keskenään identtisiä. Nykyisin jokaiselle tuulivoimalalle myönnetään oma rakennuslupa. Varsinkin isommissa, kymmeniä tuulivoimaloita käsittävässä hankkeissa erillisen lupapäätöksen kirjoittaminen jokaiselle yksittäiselle tuulivoimalalle erikseen lisää merkittävästi lupaviranomaisen työmäärää ilman, että erillisistä, keskenään saman sisältöisistä rakennusluvista saadaan mitään lisäarvoa hankkeen toteuttamiselle.

Siksi olisi tarkoituksenmukaista tarkastella koko tuulivoimahanketta lupapäätöksessä yhtenä kokonaisuutena, ja korvata yksittäisille tuulivoimalayksiköille myönnettyt rakennusluvut koko hanketta koskevalla tuulivoimahankkeen rakentamisluvalla. Menettely yksinkertaistasi tuulivoimahankkeen lupakäsittelyä olennaisesti. Lupapäätöksessä hyväksyttäisiin rakentamisessa noudatettavaksi tuulivoimalayksiköiden sijoituspaikat osoittava asemapiirros, rakennettavat tuulivoimalat yksilöivät pääpiirustukset sekä asetettaisiin tuulivoimalayksiköiden rakentamisessa noudatettavat lupaehdot. Samassa rakentamislupapäätöksessä voitaisiin ratkaista myös hankkeen sisäisen sähkönsiirron tarvitsema maakaapelointi ja muu hanketta palveleva infra.

Tuulivoimahankkeen käsittely kaavoituksen lisäksi myös rakentamislupavaiheessa yksittäisistä tuulivoimalayksiköistä muodostuvana kokonaisuutena on linjassa muun tuulivoimaa koskevan lainsäädännön kanssa. Esimerkiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa 1396/2010 ”tuulivoimalalla tarkoitetaan voimalaitosta, jossa tuotetaan sähköä tuuliturbiineilla ... yhdessä tai useammassa generaattorissa. Määritelmä kattaa myös tuulivoimapuistot, joissa on useita erillisiä tuulivoimalayksiköitä.”

Muutos tulee toteuttaa lisäämällä kaavoitus- ja rakentamislain määritelmiin tuulivoimahankkeen määritelmä tai laajentamalla rakennuskohteen määritelmä tarkoittamaan myös yksittäisistä tuulivoimalayksiköistä muodostuvaa tuulivoimahanketta, sekä lisäämällä luvanvaraisuutta koskevaan 208 §:ään uusi 9) kohta, jonka mukaan rakentaminen edellyttää rakentamislupaa, jos rakennuskohde on erillisistä tuulivoimalayksiköistä muodostuva tuulivoimahanke.

Tuulivoimahankkeen sisällyttäminen rakennuskohteen määritelmään ei ole ristiriidassa mainitun termin muun määritelmän kanssa. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan nimenomaan, että rakennuskohde voi olla rakennuksen tai rakennelman lisäksi erityistä toimintaa varten rakennettu alue, jonka rakentamisella voi olla alueidenkäyttöön liittyviä vaikutuksia naapurustolle. Rakennuskohde voi olla esimerkiksi golfkenttä. Tuulivoimahankkeen voimalakohtaisia rakentamislupia voidaan pitää pikemminkin poikkeuksena pääsäännöstä.

Kaikkia tuulivoimalayksiköitä koskevan poikkeamismenettelyn käyttömahdollisuutta tulee rajoittaa:

Tuulivoimakaavoissa päätetään rakennettavien tuulivoimaloiden enimmäiskorkeudesta, lavan pituudesta sekä voimaloiden suurimmasta sallitusta tehosta ja melupäästöstä. Usein rakennettavaksi kuitenkin valitaan suuremmat ja tehokkaammat voimat, ja nykyisin on tavallista, että ennen rakennuslupien myöntämistä jokaiselle tuulivoimalle myönnetään identtiset poikkeamisluvat, joiden perusteella sallitaan kaavamääräysten mukaista suurempien tuulivoimaloiden rakentaminen. Menettelyssä on siis asiallisesti kysymys kaavamääräysten muuttamisesta ja sitä voidaan siksi pitää keinona välttää aikaa vievämpi kaavamuutos. Jotta poikkeamismenettelyä ei voida käyttää kaavamuutoksen tarpeen kiertämiseen, poikkeamismenettely tulee säätää koskemaan ainoastaan aivan vähäistä ja yksittäistä poikkeamista kaavamääräyksistä, ei koko hankkeessa samalla tavalla sovellettavaa kaavamääräyksistä poikkeamista.

Valitusoikeus tuulivoimahankkeen rakentamisluvasta ja poikkeamispäätöksestä tulee olla kaikilla niillä, joihin rakentaminen vaikuttaa:

Valitusoikeuden osalta tulee ottaa huomioon Århusin sopimuksen ja muiden Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten määräykset. Århusin sopimuksen mukaan asianosaisilla tulee olla oikeus osallistua päätöksentekoon ja saada asiansa käsiteltyä tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä. Sopimuksessa säädetään myös järjestöjen osallistumisoikeudesta. YVA-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niillä, joihin päätökset vaikuttavat, tai joita päätöksenteko koskee, on mahdollisuus saattaa päätösten, toimien tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus tuomioistuimessa tai muussa puolueettomassa elimessä tutkittavaksi.

Valitusoikeus tuulivoimalan rakentamisluvista ja poikkeamispäätöksistä tulee olla rajanaapureiden lisäksi kaikilla niillä, joihin tuulivoimahankkeen rakentaminen vaikuttaa. Valitusoikeus tulee aina olla myös toimialueellaan sellaisilla rekisteröidyillä yhteisöillä, joiden toimialaan kuuluu ympäristön-, terveyden tai luonnonsuojelun edistäminen.

Pykäläkohtaiset muutokset ja lisäykset:

KRL 4 § Rakennuskohteen määritelmiin tulee lisätä rakennuspaikan määritelmä sekä täydennettävä rakennuskohteen määritelmää. Kohdan 13) loppuun tulee lisätä virke: Rakennuskohteella tarkoitetaan myös erillisistä tuulivoimalayksiköistä ja tuulivoimalatoimintaa palvelevasta infrasta muodostuvaa tuulivoimahanketta, jolloin rakennuspaikalla tarkoitetaan tuulivoimahankkeen sijoittamiseen varattua maa-aluetta.

KRL 6 § Kansallinen turvallisuutta koskevaan kohtaan lisättävä laajoja ympäristövaikutuksia aiheuttavien teollisten hankkeiden sijoittamisesta: Suuronnettomuusvaaraa ja laajalle ulottuvia ympäristövaikutuksia aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

KRL 10 §: Lisättävä ELY-keskusten valvontavelvollisuutta valvoa maakuntakaavan toteutumista: Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen on valvottava, että kaavoituksessa ja muussa alueiden käytössä otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan ohjausvaikutus ja noudatetaan tämän lain säädöksiä.

KRL 4 Luku Maakuntakaava:

Maakuntakaavan ohjaus- ja oikeusvaatimusta ei tule poistaa, vaan maakuntakaavaa koskevat säädökset tulee säilyttää samanlaisina, kuin ne ovat maankäyttö- ja rakennuslain 4 luvussa. Maakuntakaavassa tulee edelleen antaa määräyksiä maakuntakaava-alueita suunniteltaessa ja rakennettaessa, ja maakuntakaavan tulee edelleen olla ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kuntakaavoja sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maakuntakaavassa tulee ratkaista tuulivoimahankkeiden sijoittamisesta maakunnan alueelle ja maakuntakaavaan tulee merkitä kaikki maakunnan alueella sijoittuvat tuulivoimalle soveltuvat alueet, myös alle 10 voimalaa käsittävät. Lisäksi maakuntakaavan tulee merkitä myös tuulivoimalle soveltumattomat alueet, joille tuulivoimaa ei saa sijoittaa. Tällä tavalla turvataan luonto- ja kulttuuriympäristön arvojen huomioiminen myös ylikunnallisia vaikutuksia aiheuttavissa tuulivoimahankkeissa ja asutukselle aiheutuvien vaikutusten riittävä huomioiminen.

Lakiin tulee kirjata myös velvoite maakuntien väliseen yhteistyöhön maakunnan rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa ja suunnitelmissa.

Maakuntakaavaa koskevaan lukuun tulee lisätä pykälä oikeusvaikutteisen tuulivoimamaakuntakaavan laatimisesta, jossa osoitetaan tuulivoimaloille soveltuvien ja soveltumattomien alueiden aluevaraukset sekä ratkaistaan maakunnan alueelle sijoitettavien tuulivoimahankkeiden enimmäismäärä sekä sijoittuminen suhteessa toisiinsa.

KRL 27 §: Yleiskaavan hyväksyminen. Yleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto. Valtuuston päätösvaltaa voidaan hallintosäännössä siirtää kunnanhallitukselle tai lautakunnalle. Päätösvallan siirtäminen ei kuitenkaan ole mahdollista laajoja ympäristövaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa ja suunnitelmissa, kuten tuulivoimahankkeissa.

KRL 32 §: Yleiskaavan käyttö rakennusluvan perusteena. Yleiskaavaa käytetään suoraan rakentamisluvan perusteena 212 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä niillä alueilla, joilla yleiskaavassa on siitä erikseen määrätty. Määräys ei voi koskea aluetta, jolla alueidenkäytön ohjaustarve edellyttää asemakaavan laatimista. Yleiskaavaa voidaan käyttää tuulivoimaloiden rakentamisluvan perusteina ainoastaan, jos yleiskaava täyttää soveltuvin osin 39-41 §:n mukaiset laadulliset vaatimukset.

KRL 61 §: Tuulivoimarakentamista koskevat yleiskaavan erityiset laadulliset vaatimukset

Lainkohtaan lisättävä

- 1) Yleiskaava...
- 2) Suunniteltu...
- 3) Tuulivoimalan...
- 4) Kaavaa suunniteltaessa on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota alueen elinympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden säilymiseen sekä rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön vaalimiseen siten, että niiden erityiset arvot säilyvät.
- 5) Kaavoituksella ei saa aiheuttaa kiinteistönomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa eikä aiheuttaa kenenkään elinympäristön laadun merkityksellistä ja heikkenemistä
- 6) Maakuntakaavan tuulivoimarakentamista koskevat määräykset on otettava huomioon.

KRL 65 §: Lainkohtaan lisättävä uusi 3 momentti: Tuulivoimaloiden rakentamista koskevan kaavoitusaloitteen vireille tulosta tulee ilmoittaa niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

KRL 66 §: Lisättävä uusi 2 momentti: Tuulivoimaloiden rakentamista koskevan kaavoitusaloitteen vireille tulosta on varattava osallisille ja kunnan jäsenille mahdollisuus mielipiteensä esittämiseen ennen asian ratkaisemista. Asiasta on ilmoitettava edellisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

KRL 208 §: Rakentamislupaa edellyttävien rakennuskohteiden luetteloon tulee lisätä kohdan 7) energiakaivo jälkeen kohta 8) erillisitä tuulivoimalayksiköistä ja tuulivoimalatoimintaa palvelevasta infrasta muodostuva tuulivoimahanke; 9) muu erityistä toimintaa...

KRL 211 §: kohdan kolme jälkeen tulee sijoittaa uusi 4) kohta: tuulivoimala on voitava sijoittaa tuulivoimalan kokonaiskorkeutta (torni+lapa) vastaavalle etäisyydelle kiinteistön rajasta ja liikenneviraston ohjeistuksen mukaiselle etäisyydelle yleisistä ja yksityistiealueista.

KRL 214 §: Lainkohtaan lisättävä virke: Tuulivoimahankkeen rakentamista koskevan toteuttamisluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että rakennushanke on yleiskaavamääräysten mukainen.

KRL 219 §: Lisättävä uusi 7) kohta: 7) koskee tuulivoimahankkeessa rakennettavien tuulivoimaloiden koon ja tehon kasvattamista, mikäli muutos merkitsee olennaista kaavamääräyksistä poikkeamista.

KRL 224 §: Toinen momentti tulee muuttaa muotoon: Kunnan on lisäksi varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee rakennuskohdetta hankkeessa, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017).

Kolmas momentti tulee muuttaa muotoon: Jos sijoittamislupa ja toteuttamislupa ratkaistaan erikseen omilla päätöksillään, kunnan on kuultava naapuria ja varattava tilaisuus mielipiteen esittämiseen sijoittamislupahakemuksen yhteydessä. Kunnan on lisäksi kuultava kunnan jäseniä ja osallisia ja varattava tilaisuus mielipiteen esittämiseen sijoittamislupahakemuksen yhteydessä, jos hakemus koskee rakennuskohdetta hankkeessa, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017). Kunnan on kuultava naapuria ja edellä tarkoitetussa tilanteessa osallisia vain, jos toteuttamisluvassa esitetty suunnitteluratkaisu poikkeaa sijoittamislupahakemusvaiheessa esitetystä tavalla, joka vaikuttaa naapurin tai osallisen mahdollisuuteen käyttää omaa rakennuspaikkaansa tai jos rakennuksen muodosta, massoittelusta, julkisivuista tai rakennuksen näytöstä naapurille tai osallisille aiheutuvista vaikutuksista on esitetty sellaista tietoa, jota ei ole ollut käytettävissä sijoittamislupahakemuksesta kuultaessa.

KRL 329 §: Valitusoikeus rakentamisluvasta. Valitusoikeus rakentamisluvasta ..on 2) sellaisen kiinteistön tai muun alueen omistajalla ja haltijalla, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös todennäköisesti vaikuttaa; 3) sillä, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi todennäköisesti vaikuttaa.2 momentti tulee muuttaa muotoon: Valitusoikeus on lisäksi toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen, jos rakentamislupa koskee rakennuskohdetta hankkeessa, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017). Valitusoikeus on myös sellaisen kiinteistön tai muun alueen omistajalla ja haltijalla, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös todennäköisesti vaikuttaa tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös todennäköisesti vaikuttaa, jos hakemus koskee tuulivoimalan rakentamista.

KRL 330 § Valitusoikeus poikkeamisluvasta sekä rakennusluvasta, johon sovelletaan erityisharkinta- aluetta koskevia säännöksi, on: kohdassa 2) sana olennaisesti tulee korvata sanalla todennäköisesti. Kohdassa 3) sana olennaisesti tulee korvata sanalla todennäköisesti. Lisättävä uusi 10) kohta, jonka mukaan valitusoikeus on myös toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka toimialaan kuuluu ympäristön-, terveyden- ja luonnonsuojelun edistäminen.

Espoossa, joulukuun 7. päivänä 2021

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Sari Murto, puheenjohtaja

Riitta Lindgren, luvitusasiantuntija

Lisätiedot: Riitta Lindgren, puh. 0400-555 454, email. riitta.lindgren@hrl-balancia.com

Huomioita kaavojen toteuttamisen kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1, 17-24, 37-40)

-

Huomioita rakentamisen kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1, 25-36, 37-40)

-

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana käydyissä keskusteluissa on ollut esillä myös maakuntakaavaa koskeva vaihtoehtoinen malli.

Vaihtoehtoisen mallin oleellisin ero lakiehdotukseen olisi se, että maakuntakaavan oikeusvaikutuksia ei rajattaisi laissa vaan maakuntakaava olisi nykyiseen tapaan kokonaisuudessaan oikeusvaikutteinen. Vaihtoehtoinen malli olisi oikeusvaikutusten osalta pääosin nykyisen lain kaltainen, mutta malli ei kuitenkaan sisältäisi nykyisen lain mukaista maakuntakaavan toteuttamisen edistämisvelvoitetta.

Myös vaihtoehtoisessa mallissa maakuntakaavassa olisi esitettävä aluerakenteen, liikennejärjestelmän ja liikenneverkon sekä viherrakenteen kehittämisen periaatteet, ja lisäksi maakuntakaavassa voitaisiin esittää myös muita maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia asioita. Vaihtoehtoisen mallin mukaan maakuntakaavassa esitettävistä asioista kuitenkin rajattaisiin laissa nimenomaisesti pois yksittäisen kunnan yhdyskuntarakenne. Yksittäisen kunnan yhdyskuntarakenteeseen kuuluvia asioita ei olisi siten mahdollista sisällyttää maakuntakaavaan vaan ne ratkaistaan kuntakaavoituksessa.

Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä myös vaihtoehtoisesta mallista.

-

Maksuvelvollisuuden alkamisen raja (kerrosneliometriä)

-
Kunnalle maksettavan maksun maksimimäärä tontin arvonnoususta (% arvonnoususta)

-
Erityisharkinta-alueen sijoittamisluvan lupaedellytyksissä ollaan palaamassa oikeusharkinnasta rakennuslain aikaiseen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Miten lupaedellytykset pitäisi kirjoittaa, jotta:

- a. tuomioistuimen kannalta kunnan myöntämä lupa on mahdollista pitää voimassa eikä lupa mene valituksen johdosta nurin oikeudessa automaattisesti esimerkiksi siksi, että luvalla käsitellään vain yhden rakennuspaikan, eikä sitä ympäröivien alueiden tilanne?
- b. kunnan kannalta on mahdollista evätä lupa esimerkiksi siksi, että kyseinen rakentamisen lievealue on suunniteltava kaavoituksellisesti kokonaisuutena?

-
Miten päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuuta koskevan pykälän perustelut pitäisi kirjoittaa, jotta niistä kävisi kyllin selkeästi ilmi, että allianssimallin tai muiden yhteistoiminnallisten toteutusmuotojen käyttäminen on hankkeessa mahdollista?

-
Millaisia ja kuinka suuria taloudellisia vaikutuksia näette päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuun aiheuttavan kuluttajille?

-
Olennaisten teknisten vaatimusten vaatimustasoa ei ole lähtökohtaisesti muutettu kaavoitus- ja rakentamislaisissa lukuun ottamatta luonnonvalon johtamista asuintilaan. Miten asumista ja majoitusta koskevia olennaisia teknisiä vaatimuksia pitäisi mielestänne muuttaa ottaen huomioon kalustettujen asuntojen vuokraus ja Airbnb-toiminta?

-
Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

-

Lindgren Riitta
Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry